

**До 20-річчя
Національного університету
«Одеська юридична академія»
та 170-річчя Одеської школи права**

С.В. Ківалов,
доктор юридичних наук, професор,
академік Національної академії правових наук України,
народний депутат України,
президент Національного університету «Одеська юридична академія»

ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ

Анотація. Присвячено становленню, функціонуванню та подальшому розвитку Національного університету «Одеська юридична академія» та взагалі Одеської школи права.

Ключові слова: правова школа, юридична освіта, правова наука, Національний університет «Одеська юридична академія», Одеська школа права.

170-річна історія створення Одеської школи права своїм корінням сягає часів роботи Рішельєвського ліцею, який був створений в Одесі за указом імператора Олександра I в 1817 році.

Рішельєвській ліцей став другим за часом створення ліцеєм після Царськосельського. Аристократія ставилась до нового ліцею з великим ентузіазмом, і тому на навчання та виховання в Одесу стали посилати дітей з усіх міст. Надалі за своїм новим статусом, за встановленими правилами свого функціонування Рішельєвській ліцей став дуже близьким до вищого навчального закладу, тому студентам ліцею було офіційно дозволено носити при мундирах шппаги і трикутні капелюхи. У складі цього ліцею було юридичне відділення.

У 1865 році Рішельєвський ліцей було реорганізовано у Новоросійський університет, де від самого початку функціонував юридичний факультет.

У 1921 року був створений юридичний факультет вже у складі Одеського інституту народного госпо-

дарства. 1947 рік — факультет відновлено у складі Одеського державного університету імені І.І. Мечникова. Однак через деякий час він знову був закритий, а студентів перевели до Львівського державного університету. До 1961 року в Одесі діяла філія Всесоюзного юридичного заочного інституту.

У 1966 року — відкрито денне відділення юридичного факультету університету імені І.І. Мечникова. У 1993 році — юридичний факультет реорганізовано в Юридичний інститут університету імені І.І. Мечникова.

9 квітня 1997 року — на засіданні вченої ради колектив Юридичного інституту одногolosно підтримав обрання ректором Юридичного інституту професора Сергія Васильовича Ківалова.

У 1997 р. засновник вузу Сергій Ківалов звернувся до Президента України Леоніда Кучми і Прем'єр-міністра Валерія Пустовойтенка про створення Одеської державної юридичної академії. Ініціативу підтримали

голови Одеської, Кіровоградської, Миколаївської, Херсонської облгосадміністрацій і глава Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

2 грудня 1997 р. юридична освіта на півдні України отримало новий імпульс розвитку. Постановою Кабінету Міністрів України шляхом реорганізації юридичного інституту Одеського державного університету імені І.І. Мечникова з'явилася Одеська державна юридична академія. З тих пір цей день вважається її Днем Народження.

Викладачів і студентів, які перейшли з університету імені І.І. Мечникова, не лякали умови, в яких їм належало працювати перший час. У головному корпусі незадовго до цього сталася пожежа. Не вистачало ні навчальних, ні робочих кабінетів, ні тим більше гуртожитків для студентів. Будівлю за лічені місяці відновили власними силами, а вже через кілька років матеріально-технічна база Одеської юракадемії була визнана кращою в Україні.

Указом президента України від 20 квітня 2000 року Одеська державна юридична академія отримала статус «національної».

У 2010 року Постановою Кабінету міністрів України Одеську національну юридичну академію реорганізовано у Національний університет «Одеська юридична академія».

В цьому ж році на її базі було створено Південний регіональний центр Національної академії правових наук України, який також очолив академік Сергій Васильович Ківалов.

Сьогодні Національний університет «Одеська юридична академія» — визнаний лідер в сфері вищої освіти, його називають «Українським Гарвардом».

У структурі університету 5 коледжів, 3 профтехучилища, 50 кафедр,

10 факультетів, магістратура державної служби та 3 інститути — підготовки професійних суддів, кримінальної юстиції та єдиний в Україні Київський інститут інтелектуальної власності і права, зі стін якого виходять висококваліфіковані професіонали, унікальні фахівці в області захисту прав інтелектуальної власності. В останні роки в університеті відкрито факультет психології, політології та соціології, а також факультет журналістики, чий випускники сьогодні працюють в органах влади та місцевого самоврядування, провідних громадських організаціях, соціологічних центрах, регіональних і центральних ЗМІ.

Підрозділи вузу розташовані у всіх регіонах України — в Києві, Миколаєві, Івано-Франківську, Чернівцях, Черкасах і Кривому Розі.

В цілому у складі НУ «ОЮА» сьогодні навчаються та працюють: 20 тис. студентів; 3,5 тис. професорсько-викладацького складу та співробітників. Серед викладацького складу близько 100 професорів і докторів наук; 1 академік та 12 членів-кореспондентів національної Академії правових наук України; більше 1,5 тис. доцентів і кандидатів юридичних наук. В університеті діє 5 спеціалізованих рад із захисту докторських дисертацій. В цілому кожна друга монографія і кожен другий підручник виходять зі стін нашої академії.

Національний університет «Одеська юридична академія» є членом Європейської асоціації університетів, Європейської організації публічного права, Асоціації європейських юридичних факультетів і багатьох інших міжнародних організацій.

Щорічно понад дві тисячі студентів, аспірантів і викладачів університету виїжджають на навчання і стажування в провідні університети

Європи та США. Студенти Академії стали першими в світі, хто відвідав закрите засідання Європейської комісії «За демократію через право» і особисто поспілкувалися з головою комісії Джанні Букіккіо.

Враховуючи рівень університету, його дуже часто відвідують перші особи держави, високопоставлені чиновники, політики світового масштабу. Кращі вчені і практики регулярно читають тут лекції і діляться своїм досвідом зі студентами та викладачами.

Почесними докторами *honoris causa* університету визнавались

Глава Парламентської Асамблеї Ради Європи Жан-Клод Міньйон, його попередник на посаді глави ПАРЄ, діючий міністр закордонних справ Туреччини Мевлют Чавушоглу, прем'єр-міністр України В.П. Пустойтенко (1997–1999) та ін.

Університет неодноразово відвідував президент України Леонід Кучма, який є єдиним президентом — доктором *honoris causa* університету.

В університеті діє найбільша в Україні сучасна наукова бібліотека, яка налічує понад мільйон описів, створений електронний каталог автоматизованої системи Unilib, отриманий доступ до авторитетної наукометричної бази даних Web of Science. Університет став лідером серед юридичних вузів СНД згідно престижного міжнародного рейтингу Webometrics. Функціонує IT-лабораторія, якою розроблено перший в Україні мобільний додаток — гід по університету і чат-бот — інтерактивний помічник студента. Університет приєднався і до інших важливих та прогресивних тенденцій розвитку в цьому напрямку.

Перлина університету, гордість його колективу — Музей рідкісної книги. У Музеї зберігається понад 15 тисяч історичних пам'яток, доку-

ментів системи юридичної освіти, бібліотеки-колекції видатних вчених-правознавців, починаючи з 17 століття до теперішнього часу.

Велика увага приділяється наданню студентам можливості отримати практичні навички правової роботи, в першу чергу, працюючи у кращій в Україні юридичній клініці. Робота юридичної клініки за двадцять років свого існування, як окремого напрямку організації навчального процесу, дозволила надати безкоштовну юридичну допомогу понад двомстам тисячам громадян. При юридичній клініці створений Антикризисний центр правової допомоги переселенцям, група із захисту прав моряків, надаються безкоштовні консультації нотаріусами, функціонують безкоштовні комп'ютерні курси для літніх людей.

За допомогою інноваційних підходів студенти осягають основи юридичної професії. У залі судових засідань вони вивчають тонкощі процесуального законодавства в умовах, максимально наближених до реального судового процесу.

Національний університет «Одеська юридична академія» — єдиний вуз в Україні, де розташований Центр тестування на поліграфі — детекторі брехні.

У Центрі спеціальної бойової підготовки університету майбутні працівники правоохоронних органів відточують свою майстерність володіння зброєю. Регулярно проводяться заняття в стрілецькому тирі. Унікальний Музей вогнепальної і холодної зброї — ще одне надбання університету.

Велика увага приділяється розвитку спорту. Суперсучасні спортивні комплекси і стадіони, тренажерні і борцівські зали, аналогів яким немає в Україні. Тут вершиться історія вітчизняного спорту: багато чемпіонів

країни, Європи та світу тренувалися і тренуються в стінах академії. На її спортмайданчиках проходять міжнародні та всеукраїнські змагання. У скарбниці вузу понад сто золотих і срібних медалей. Серед них: майстер спорту міжнародного класу, чемпіон світу і Європи з тайландського боксу студент Академії Олег Гута. Галина Ковальська — чемпіонка світу та Європи — входить в трійку найсильніших самбісток світу. Олександр Гордієнко — 9-разовий чемпіон Європи і 2-разовий чемпіон світу зі спортивних єдиноборств — і багато інших створюють честь країні і університету. Збірні академії з регбі та гандболу є багаторазовими чемпіонами універсіад.

В університеті створені прекрасні умови не тільки для навчання, але і для дозвілля: в розпорядженні студентів і викладачів є база відпочинку європейського рівня в Затоці, відпочинок тут часто порівнюють з відпочинком на елітних закордонних курортах.

Центр культури університету, який багато років реалізовує такі масштабні проекти, як конкурс «Співаю про тебе я, Одеса моя», концерти в міському саду, вокальний конкурс «Пісні біля моря» дав путівку в професійний світ

творчості багатьом талановитим молодим людям. Ігор Онищенко сьогодні провідний соліст Віденської опери.

З ініціативи президента університету і з благословення Митрополита Одеського та Ізмаїльського Агафангела в Одесі зведена перша в Україні студентська церква Святої Мучениці Татіани. У 2006-му році Предстоятель Української православної церкви Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Володимир у співслужінні з Митрополитом Агафангелом звершили чин великого освячення храму. Моральне і духовне виховання молоді — це частина освітнього процесу в університеті.

В цілому національний університет «Одеська юридична академія» найуспішніший освітній проект незалежної України, кузня майбутньої еліти країни, інноваційний наступник багатих традицій Одеської школи права.

Сотні випускників університету за 20 років стали частиною еліти країни — затребуваними професіоналами, гордістю покоління. 170 років Одеської правової школи — це безцінний спадок нашої держави. А розвиток технологій і створення новацій визначило вектор розвитку університету на багато десятиліть вперед.

Кивалов С.В.

Традиции и новации.

Аннотация. Посвящено становлению, функционированию и дальнейшему развитию Национального университета «Одесская юридическая академия» и в целом Одесской школы права.

Ключевые слова: правовая школа, юридическое образование, правовая наука, Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесская школа права.

S. Kivalov

Traditions and innovations.

Summary. The paper is devoted to the formation, functioning and further development of the National University "Odessa Law Academy" and in general Odessa School of Law.

Keywords: law school, juridical education, legal science, National University "Odessa Law Academy", Odessa School of Law.